

Міністерство освіти і науки України
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОЛОГО-НАТУРАЛІСТИЧНИЙ ЦЕНТР
Кафедра методики позакласної та позашкільної роботи

Тема творчої роботи:

«Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в освіті»

Виконала: Калігаєва О.П.,
заступник директора
з навчально-виховної роботи
Донецького обласного
центру технічної творчості
дітей та юнацтва

Київ-2022

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології як засіб підвищення активізації пізнавальної діяльності вихованців ЗПО	6
1.1. Психолого-педагогічні передумови активізації пізнавальної діяльності вихованців	6
1.2. Роль ІКТ в процесі пізнавальної діяльності вихованців	12
РОЗДІЛ 2. Особливості дистанційної роботи у позашкільній освіті	20
ВИСНОВКИ	25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	26

ВСТУП

Актуальність обраної теми курсової роботи пояснюється змістом і загальнолюдською значимістю матеріалу, що досліджується. Справа в тому, що проблема інформатизації і безпосередньо пов'язаної з нею комп'ютеризацією всіх сфер людської діяльності є однією з глобальних проблем сучасного світу. Причина тому – нечуване для попередніх епох підвищення ролі інформації, перетворення її в одну з найважливіших рушійних сил усього виробничого і громадського життя. Стрімкий скачок, що відбувається у розвитку апаратних засобів, тобто власне персональних комп'ютерів як технічних пристроїв, за останні десятиліття зробив цю техніку досить доступною.

Тому впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освіту можна охарактеризувати як логічний і необхідний крок у розвитку сучасного інформаційного світу в цілому. Такий факт, як поява спеціалізованих періодичних видань, літератури загальнопедагогічного напрямку з проблем комп'ютеризації і безлічі відповідних методичних розробок говорить про існування і гостру актуальність даної проблеми на всіх рівнях.

Обґрунтування невідкладної необхідності впровадження комп'ютерної і мікропроцесорної техніки в навчальну практику містить дві основних, тісно пов'язаних між собою складових. По-перше, потужні техніко-операційні можливості комп'ютера несуть у собі незрівнянний з технічними засобами навчання, що застосовувалися раніше, дидактичний потенціал, що може і має бути реалізований у навчально-виховному процесі. По-друге, справжня дієвість науково-технічного прогресу (а широке застосування комп'ютерів – один з яскравих його проявів) у вирішальному ступені залежить від підготовки кадрів на рівні сучасних вимог.

Тому вивчення і використання комп'ютерної техніки в освітньому процесі – найважливіший компонент підготовки вихованців до подальшого трудового життя.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й перевірити формування знань, умінь і навичок дітей засобами ІКТ як засобу пізнавальної діяльності вихованців.

Об'єкт дослідження – процес розвитку пізнавальної діяльності вихованців засобами ІКТ.

Предмет дослідження – створення і використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі.

Завдання дослідження:

- розглянути та охарактеризувати психолого-педагогічні передумови активізації пізнавальної діяльності вихованців;
- виокремити шляхи впровадження інформаційних технологій у навчально-пізнавальну діяльність учнів.
- виявити методичні аспекти використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій з метою активізації пізнавальної діяльності вихованців закладів позашкільної освіти.

Робота складається зі вступу, двох розділів, висновку і списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИХОВАНЦІВ

1.1. Психолого-педагогічні передумови активізації пізнавальної діяльності вихованців

У процесі навчання вихованці здійснюють специфічну діяльність – учіння, що охоплює систему пізнавальних дій, спрямованих на розв'язання навчальних завдань. Навчання передбачає предметну і внутрішню діяльність вихованців.

Психічна діяльність особливо ефективна тоді, коли навчання передусе розвитку, враховує зону найближчого розвитку особистості, тобто орієнтується не на наявний рівень, а на вищий, якого можна досягти.

Формування компонентів навчально-пізнавальної діяльності вихованців здійснюється за умов партнерства, співуправління, суб'єкт-суб'єктних відносин. У процесі такої взаємодії розв'язуються завдання розвитку ціннісних орієнтацій, творчого потенціалу гуртківців, прагнення до самореалізації; оптимального добору форм, методів і засобів навчальної взаємодії; урахування індивідуальних особливостей [19, с. 97].

Ефективність навчально-пізнавальної діяльності залежить від особистих якостей вихованців: його активності, самостійності, ініціативності, а також бажання вчитися (наявності стійкої мотивації). Основний смисл такої навчально-пізнавальної діяльності, її результат – це зміни в інтелектуальному, моральному, особистісному розвитку дитини, а її предметом є процес і результат формування механізмів самоорганізації.

Кожний віковий період має свій провідний вид діяльності: у дошкільному віці – гра, в молодшому шкільному – учіння, в середньому шкільному – суспільно корисна діяльність у всіх її варіантах (навчальна, трудова, художня, спортивна), у

старшому шкільному віці – особлива форма навчальної діяльності, яка має профорієнтаційний характер [16].

Передумовами навчальної діяльності дитини є наявність мети, фізіологічна і психологічна готовність до навчання, бажання вчитися, зосередження уваги на навчальній діяльності та належний рівень розвитку.

Існують два основні варіанти навчальної діяльності: під керівництвом керівника гуртка і самостійна.

Під керівництвом керівника гуртка вихованці працюють на занятті і здійснюють такі дії:

- прийняття навчальних завдань і плану дій, запропонованих керівником гуртка;
- здійснення навчальних дій і операцій для розв'язання завдання;
- регулювання навчальної діяльності (під впливом керівника гуртка і шляхом самоконтролю);
- аналіз результатів навчальної діяльності (під керівництвом керівника гуртка).
- До самостійної навчальної діяльності належать такі дії:
- планування чи конкретизація завдань своєї навчальної діяльності;
- планування методів, засобів і форм навчальної діяльності;
- самоорганізація навчальної діяльності;
- самоконтроль;
- саморегулювання учіння;
- самоаналіз результатів навчальної діяльності [9].

Одночасно з процесом викладання й учіння відбувається внутрішній процес засвоєння знань і способів діяльності.

Засвоєння – пізнавальна активність особистості, внаслідок якої формуються знання, уміння та навички.

Засвоєння становить внутрішній, психологічний зміст процесу учіння. Внаслідок засвоєння знань, уміння, способи інтелектуальної та практичної

діяльності трансформуються у внутрішній досвід особистості, входять до її структури.

Засвоєння знань відбувається поетапно і передбачає кілька процесів: сприймання, осмислення і розуміння, узагальнення, закріплення, застосування.

Сприймання (первинне ознайомлення з новим матеріалом). Воно полягає у відображенні у свідомості окремих властивостей предметів і явищ, які в цей момент діють на органи чуття. Важливу роль у ньому відіграє не тільки інформація, що надходить від зорових, слухових, дотикових, нюхових і смакових рецепторів, а й безпосередній досвід учня, бо сприймання передбачає "впізнання" предметів і явищ, зарахування їх до певних груп, які вже відомі суб'єктові. Для забезпечення ефективного сприймання необхідні мотивація, зосередження уваги тощо.

Сучасні підходи до процесу засвоєння наголошують на активності самостійного сприймання навчальної інформації.

Осмислення і розуміння. Ця ланка процесу засвоєння передбачає виявлення зв'язків між явищами, визначення їх складу, будови, призначення, знаходження причин, мотивів.

Під час осмислення відбувається порівняння, аналіз зв'язків і причинно-наслідкових залежностей; збагачується розуміння, виробляється певне ставлення до вивченого. На цьому етапі зароджується переконання, формується вміння доводити справедливості висновків, робити навчальні відкриття.

Узагальнення. Етап узагальнення полягає у виокремленні й синтезі істотних ознак предметів і явищ. Щоб узагальнити знання про щось, потрібно проаналізувати його властивості, абстрагуватися від деталей, дійти відповідних висновків.

Закріплення. Цей процес передбачає повторне осмислення вивченого з метою його запам'ятовування. Для учня важливо завчити деякі основні факти, визначення, зв'язки, але свідомо й осмислено, не механічно «зубрити».

Закріплювати знання доцільно на новій основі, нових прикладах.

Застосування. Це перевірка дієвості знань за допомогою лабораторних робіт, трудової діяльності [3].

Для дидактичної теорії важливим є питання визначення тих елементів у структурі особистості вихованця, які впливають на його активність (потреби, мотиви, пізнавальний інтерес, ціннісні орієнтації, суб'єктивні позиції у процесі здійснення навчальної діяльності), зумовлюють внутрішню роботу, спрямовану на співвіднесення себе, можливостей свого «Я» з вимогами педагогічних обставин.

Потреби – джерело активності особистості, оскільки процес задоволення потреб є цілеспрямованою діяльністю. Вони визначають поведінку, спрямованість мислення, почуттів і волі людини. В основі динаміки потреб – перехід від усвідомлення мети (як передумови діяльності) до мобілізації засобів, за допомогою яких здійснюється її досягнення. Потреби виявляються у мотивах, що спонукають до діяльності. Якщо в потребах діяльність людини залежить від її предметно-суспільного змісту, то в мотивах ця залежність виявляється у формі власної активності суб'єкта.

Основу мотивації становлять потреби, інтереси, бажання, емоції, установки та ідеали особистості.

Мотивація учіння – комплекс мотивів, які спонукають і спрямовують пізнавальну діяльність учнів, визначають її успішність.

Навчальна діяльність завжди полівмотивована. У цій системі взаємодіють дві основні групи мотивів.

Мотиви діяльності:

а) мотиви, пов'язані із сенсом діяльності: прагнення пізнати нові факти, оволодіти знаннями, способами дій, вникнути в суть явищ та ін.;

б) мотиви, пов'язані із самим процесом діяльності: прагнення проявити інтелектуальну активність, міркувати, долати перешкоди в процесі розв'язування завдань.

Мотиви, що не належать до сфери навчальної діяльності:

а) соціальні мотиви: обов'язку і відповідальності перед собою, вихованцями, педагогами, батьками, суспільством; самовдосконалення (усвідомлення значення професійних знань, розвитку активності);

б) вузькоособистісні мотиви: прагнення одержати схвалення, моральну чи матеріальну винагороду; бажання бути «першим», мати високий професійний рейтинг;

в) негативні мотиви: прагнення уникнути покарання чи неприємностей від керівництва закладу, педагогів, батьків тощо.

Внутрішню мотивацію визначають чинники, зсередини закорінені в особистісному «Я» суб'єкта і його поведінці. Вихованець залучається до навчальної діяльності заради неї самої, а не для отримання певних нагород. Така діяльність є самоціллю, а не засобом для досягнення якоїсь іншої мети. Якщо учень прагне поліпшити свою навчальну діяльність, то він демонструє приклад внутрішньо вмотивованої поведінки. У такому разі спрямованість на вдосконалення діяльності випливає з її змісту і пов'язана з інтересом, задоволенням чи, навпаки, незадоволенням, що супроводжують процес пізнання і відкриття нового. Якщо окремі вихованці працюють безрезультатно, то це не забороняє іншим демонструвати внутрішньо вмотивовану діяльність, інтерес та захопленість пізнанням навколишнього світу.

Зовнішня і внутрішня мотивація можуть значно енергетизувати діяльність, здійснювати вирішальний вплив на її детермінацію. Кожен з цих типів має певні переваги й недоліки, по-різному впливає на психічні процеси. Найбільш позитивний вплив як на пізнавальні процеси, так і на особистість загалом справляє внутрішня мотивація. Зовнішня мотивація доречніша у процесі розв'язання окремих (часткових) завдань.

Важливим чинником розвитку внутрішньої мотивації є зміст самої діяльності: вона повинна мати оптимальний рівень складності. Якщо діяльність надто спрощена, то не стимулюватиме внутрішню мотивацію, оскільки не дасть людині змоги реалізувати свою майстерність.

На внутрішню мотивацію впливають також новизна, перцептивна чи когнітивна складність і непередбачуваність інформації.

Усвідомлені мотиви – це цілі, до яких учень свідомо прагне у процесі навчання, знаючи, що спонукає його до діяльності, що становить зміст його потреб. До них належать інтереси, прагнення, переконання.

Неусвідомлені мотиви – це реальні рушійні сили поведінки учня, які він часто не усвідомлює, вдаючись до виправдовування. Цей вид мотивів характеризується установками, потягами.

Реальні мотиви сприймаються і усвідомлюються суб'єктом як предмет навчальної діяльності, який може бути як матеріальним, так і ідеальним.

Причиною їх виникнення часто буває новизна реального об'єкта чи його зміни. Уявні мотиви можуть бути зумовлені уявними об'єктами, образами, цілями, що володіють здатністю змінюватися в процесі дій особистості.

У практичній педагогіці мотиви навчання за спрямованістю та змістом об'єднують у кілька груп: соціальні, пізнавальні, професійно-ціннісні, естетичні, комунікативні, статусно-позиційні, традиційно-історичні, утилітарно-практичні (меркантильні).

Діяльність вихованця є, як правило, полівмотивованою, один з мотивів основний, інші – другорядні. Особливість провідних мотивів полягає в тому, що, крім функцій спонукання діяльності, вони надають їй певного суб'єктивного особистісного сенсу.

Важливим компонентом мотивації є інтереси. Вирізняють безпосередній інтерес, що ґрунтується на привабливості об'єкта як засобу досягнення цілей діяльності. Він тісно пов'язаний із власним рівнем опанування дійсністю у формі знань. Про стійкість інтересу свідчить подолання труднощів у здійсненні діяльності, яка сама зацікавленості не викликає. Інтерес може розвинути у стійку особистісну потребу в активному, діяльному ставленні до свого предмета. Для вчителя важливо з'ясувати основні причини інтересу учня.

Знаючи мотиви вихованців, керівник гуртка завжди знайде причини і шляхи подолання труднощів. Формування мотиваційної сфери необхідно здійснювати у

двох напрямках: розвивати мотиви обов'язку, суспільної значущості учіння і вчити розуміти суб'єктивну значущість учіння, забезпечувати розвиток здібностей, нахилів, професійної орієнтації.

Важливе значення для процесу засвоєння знань має емоційно-почуттєва сфера. Емоційні хвилювання (радість, здивування, сум, страх, співчуття тощо) спричинюють передусім активну позицію вчителя, зміст навчального матеріалу. Отже, для розвитку почуттів важливо бути відвертим, створити атмосферу емоційного комфорту. Ефективним тут є індивідуальний підхід до учня.

Основними прийомами стимулювання вихованців освітньому процесі є: опора на бажання, використання ідентифікації, урахування інтересів і нахилів, заохочення бажання домогтися успіху, демонстрування результатів навчальних дій, визнання успіхів, використання виховних ситуацій та ін. [9].

Розвиток особистості, її активності є процесом удосконалення системи мотивації через зміну її структурних компонентів та їх функціональних відношень в умовах навчальної діяльності. Ефективність навчання забезпечується не тільки рівнем сформованості знань, умінь, навичок, інтелектуальними можливостями, досвідом, а й детермінується структурою і якісними характеристиками мотивації як логічного центру цілісної системи особистості і навчальної діяльності учня.

Розвиток мотиваційного комплексу передбачає оптимальне поєднання внутрішньої і зовнішньої мотивації, яка зумовлює активність учня в діяльності, прагнення досягти в ній позитивних результатів.

1.2. Роль ІКТ в процесі пізнавальної діяльності вихованців

Освіта має орієнтуватись на діяльнісні, розвиваючі технології, які формують у вихованців вміння вчитися, оперувати і управляти інформацією, швидко приймати рішення, пристосовуватись до потреб ринку праці (формування основних життєвих компетенцій). Світовий процес переходу до інформаційного суспільства, а також економічні, політичні і соціальні зміни, що відбуваються в Україні, зумовлюють необхідність прискорення реформування системи освіти [16].

Людство має нагальну потребу обробки інформації. Необхідність пошуку нових організаційних форм і методик навчання зумовлена тим, що виникла потреба в розробці методики, що відповідає адаптації навчання до комп'ютерної епохи.

Використання ІКТ має стати найважливішим фактором формування нових сучасних життєвих установок особистості. Це завдання під силу лише тим педагогам, які здатні не тільки «завантажувати» пам'ять учнів, а й формувати їх компетентності. В умовах традиційних форм та методів навчання вихованці, отримуючи інформацію пасивно, не вміють самостійно її здобувати, а також застосовувати те, що знають.

Сучасному суспільству потрібна компетентна особистість, здатна брати активну участь у розвитку економіки, науки, культури. Тому сьогодні у освіті на перший план висувається завдання створення сприятливих умов для виявлення і розвитку здібностей вихованців, задоволення їхніх інтересів та потреб, розвитку навчально-пізнавальної активності та творчої самостійності.

Освіта має орієнтуватися на перспективи розвитку суспільства. А це означає, що в сучасній освіті необхідно застосовувати найновітніші інформаційні технології. Створення потужного інформаційного середовища є ключовим завданням на шляху переходу до інформаційного суспільства. Масове впровадження інформаційно-комунікативних технологій в освітню сферу висуває проблему комп'ютеризації закладів освіти в розряд пріоритетних. Розвиток і впровадження ІКТ спрямовані на їх комплексне інформаційно-ресурсне й методичне забезпечення.

Сучасний гуртківець повинен мати компетенцію використання інформаційних технологій, тобто технологій, що проєктуються сучасною індустрією як в освіті, так і в повсякденному житті. Нові інформаційні технології відкривають вихованцям доступ до нетрадиційних джерел інформації, підвищують ефективність самостійної роботи, дають нові можливості для творчості, знаходження і закріплення будь-яких професійних навичок, дозволяють реалізувати принципово нові форми і методи навчання [9].

Нині комп'ютеризація навчального процесу розглядається як один з найбільш перспективних напрямів підвищення якості освіти. Цій проблемі приділяється значна увага як на рівні центральних органів управління освітою, так і на рівні навчальних закладів освіти. Проте масштабна комп'ютеризація навчального процесу – складна проблема, яка потребує тривалої цілеспрямованої роботи й постійної уваги.

Використання комп'ютерних програм, електронних засобів навчального призначення значно підвищують якість навчання, але при використанні ІКТ в навчально-виховному процесі в загальноосвітніх навчальних закладах виникли проблеми:

- недостатнє матеріально-технічне та науково-методичне забезпечення навчальних закладів;
- недостатньо розроблені методики використання сучасних інформаційних технологій навчання у навчальному процесі під час вивчення усіх навчальних предметів;
- недостатня підготовка педагогічних кадрів до використання в навчальному процесі засобів сучасних інформаційно-комунікаційних
 - технологій;
 - відсутність у керівників гуртків мотивації щодо використання сучасних інформаційних технологій навчання [16].

Використання E-learning у порівнянні з традиційними формами навчання дає такі переваги :

- більша можливість доступу – студенти, учні одержують можливість доступу через Інтернет до електронних курсів з любого місця, де є вихід у глобальну інформаційну мережу;
- більш низькі ціни на одержання навчально-методичної літератури
- через Інтернет;
- можливість розроблення електронних курсів, що побудовані на модульній основі;

- гнучкість навчання – тривалість, послідовність вивчення навчального матеріалу, можливість самостійного вибору відповідно до власних можливостей і потреб;
- здійснення навчання на робочому місці, вдома, в дорозі з використанням мобільного Інтернету;
- можливість розвитку та власного вдосконалення відповідно до вимог часу;
- здійснення об'єктивної оцінки знань.

Основною перевагою використання хмарних платформ та хмарних сервісів є безперервність та доступність навчання будь-де та будь-коли [3, с. 362].

Впровадження інформаційних технологій у навчально-пізнавальну діяльність вихованців – це один із шляхів. Комп'ютери мають перейти із кабінету інформатики у навчальні лабораторії. Особливої актуальності набуває проблема розробки, створення та впровадження розвивальних освітніх програм, які сприятимуть адаптації учнів до життя в інформаційному суспільстві. В кожному навчальному закладі створюються необхідні соціальні, психологічні, педагогічні умови для опанування вихованцями закладів позашкільної освіти сучасних інформаційних технологій і розроблення методики використання їх у навчально-виховному процесі.

Зміни у підходах до навчання створили умови для перебудови особистісних установок взаємодії керівника гуртка та вихованців. Керівник гуртка зобов'язаний виступати у ролі творчого керівника, спрямувати гуртківців від статичних знань до динамічних.

Основними принципами роботи керівника гуртка, як консультанта і помічника, стали відкритість, впевненість у можливостях і здібностях вихованців, бачення внутрішнього світу і можливостей кожної дитини. Роль керівника гуртка стала більш активною. Вони створюють сприятливі умови для розкриття і розвитку гуртківців. Стрімкі темпи інформатизації суспільства та розвитку Інтернет-технологій актуалізують проблему формування інформаційної компетентності підростаючого покоління, яка наразі виступає одним із потужних чинників

успішності навчальної, професійної, суспільної та інших видів діяльності молодій людині.

Впровадження інноваційних моделей навчального процесу передбачає вміння вчителів користуватися засобами новітніх інформаційних технологій.

Структурна побудова заняття з використанням ІКТ змінює саму суть навчального процесу, занурюючи його в спілкування, де ролі керівника гуртка та вихованця врівноважені: обидва працюють для того, щоб навчатися, ділитися своїми знаннями, досягненнями свого життєвого досвіду. Важливим тут є не те, як багато діти знають, а як вони дізналися і що робитимуть зі своїми знаннями.

До того ж слід звернути увагу на те, що педагог повинен завчасно моделювати ситуації взаємодії за допомогою засобів, схем (моделей) діяльності учнів, відповідно до змісту і мети уроку. У моделях слід фіксувати склад індивідуальних дій гуртківців, спосіб їх розподілу між учасниками і послідовність дій виконання. Цілеспрямована модель діяльності вихованців на даних заняттях виступає інструментарієм, за допомогою якого можна поєднувати методологію та зміст, крім того, вона є основним засобом організації комунікації учнів і вчителя.

У процесі побудови заняття з використанням ІКТ визначальною є діяльність гуртківців, а головною функцією педагогічної згоди стає створення комунікативних умов, коли керівник гуртка своїми висловлюваннями і діями бере участь у створенні "критичних ситуацій", що ведуть до аналізу й розуміння змісту навчального матеріалу, способів пізнання. Педагог керує взаємодією гуртківців, які представляють різні позиції й пізнавальні можливості.

Дидактична ефективність даного заняття досить висока і дає керівнику гуртка змогу визначати й вивчати психолого-педагогічні феноменальні можливості окремих гуртківців, а вихованцям – за умови системності використання даних методів навчання, очевидніше виявляти різні позиції, перешкоди, які виникають у процесі навчальної діяльності. Саме в такій формі уроку, за інтерактивними методами навчання та використання ІКТ, виникає зв'язок між змістом (темою заняття) і способом спільної та індивідуальної діяльності, між вихованцем і способом вирішення проблеми, ситуації, завдання.

Необхідною складовою формування єдиного освітнього інформаційного простору, першим кроком до використання інноваційних та дистанційних технологій навчання у професійній діяльності вчителя є наявність Інтернету.

Сьогодні існує безліч інформаційних матеріалів на електронних носіях: електронні довідники, енциклопедії, атласи, науково-популярні фільми тощо [9].

Наявність у більшості бібліотек сучасного інформаційно-комунікаційного обладнання й доступу до Інтернет дає можливість учням набувати навичок пошуку, збирання інформації, її аналізу й використання для набуття освіти, а педагоги мають можливість ефективно вести пошук потрібних їм матеріалів у світовому просторі.

Традиційна формула освітнього процесу "знання – вміння – навички" вже не спрацьовує повною мірою. Інформаційне суспільство вимагає від людини набуття здатності та вмінь самостійно здобувати і нестандартно використовувати знання, опановувати інформаційні технології їх пошуку, осмислення, поглиблення та застосування, які стають органічною потребою кожної людини. Щоб поглибити знання у сфері інформаційних технологій, навчитися застосовувати їх у процесі викладання різних навчальних предметів, багато вчителів обирає післядипломне навчання в галузі інформаційних технологій.

Цьому активно сприяє й сучасна система неперервної освіти, складовою якої є дистанційна форма організації навчання, яке здійснюється на основі сучасних педагогічних, інформаційних та телекомунікаційних технологій. Вона почала набувати значного розвитку протягом останнього десятиріччя і є найбільш ефективною при розв'язанні багатьох проблем. Використання дистанційних форм навчання є дієвою підтримкою навчального процесу.

Це дає змогу:

- надати вихованцям різномірневу навчальну інформацію;
- створити умови для рівного доступу до якісної освіти;
- поширити спектр освітніх послуг, використовуючи Веб-ресурси;
- підвищити інформаційну компетентність педагогів та вихованців.

Формування єдиного освітнього інформаційного простору є одним із стратегічних завдань щодо розвитку системи освіти. Фундаментом має бути інформаційна мережа, що охоплює всі ланки системи освіти, заклади, установи й органи управління ними та підготовлені користувачі.

У процесі підготовки вчителя для використання інформаційних технологій не лише на заняттях з інформатики, але й у всьому освітньому просторі, особлива увага приділяється розвитку рис новаторства, креативності, адже педагог має підготувати учня до відповідальних, свідомих і розумних дій в умовах технічного прогресу, швидкого розвитку техніки, інформаційних технологій, раціональної самоосвіти і технічного та інформаційного навчання.

Підвищення кваліфікації у сфері інформатики вчителів інших предметів – набагато складніша проблема, ніж підготовка самих учителів інформатики.

Проте її можна розв'язати, підвищуючи кваліфікацію вчителів у двох напрямках:

- підготовка вчителів до викладання інформаційних предметів;
- підготовка вчителів до використання інформаційних медіа як засобів ефективного викладання інших шкільних предметів.

Сьогодення чітко визначає риси професіоналізму сучасного педагога. Серед них: організаційні здібності; педагогічні вміння; володіння комп'ютерною технікою; відкритість; маневреність; гнучкість; співробітництво. Домінантною складовою для кожного вчителя вважається оволодіння комп'ютерною технікою, інформаційними технологіями. Висока компетентність дає змогу ухвалювати творчі рішення, знаходити можливості вміло використовувати теоретичні знання й практичні вміння щодо ІКТ.

Інформатизація освіти є одним з пріоритетних напрямів модернізації вітчизняної освітньої системи. Значну увагу цьому питанню приділяє Уряд країни, на розв'язання проблем інформатизації освіти з урахуванням сутності глобальних трансформацій та підготовки людини до життя в інформаційному суспільстві спрямовують спільні зусилля Національна академія педагогічних наук України,

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національна академія наук України та інші установи і заклади освіти.

Сайт педагога – це не тільки інформаційний ресурс. Це – візитна картка, яка розкриває професійну діяльність педагога.

Участь педагогів у Міжнародних та Всеукраїнських проєктах з питань інформатизації освіти надає унікальний досвід використання новітніх технологій, поширює можливості опанування нових методик, збагачує регіональну освітню систему. Метою проєкту «1 комп'ютер – 1 учень» є прогнозування моделі навчального електронного середовища і створення необхідних соціальних, психологічних, педагогічних умов для опанування вчителями та учнями сучасних інформаційних технологій і розроблення методики їх використання в навчально-виховному процесі у цьому середовищі.

Модель «1 учень – 1 комп'ютер» передбачає використання спеціально розробленого комп'ютера-ноутбука, яким вихованці та педагоги можуть користуватися і у школі, і вдома, скрізь, де є Інтернет. У цих умовах особливої актуальності набуває поняття «комп'ютерна компетентність» [6].

Отже, перехід від навчання окремих навичок роботи на комп'ютері до інтегрованого способу вироблення комп'ютерної компетентності передбачає зосередження спеціальних зусиль у цьому напрямі. Як показує досвід, впровадження програми навчання комплексних інформаційних умінь успішно відбувається там, де ця робота здійснюється в тісній взаємодії педагогів і фахівців з інформаційної та комп'ютерної техніки. Така програма може і повинна вписуватися в навчальний план.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДИСТАНЦІЙНОЇ РОБОТИ У ПОЗАШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

Всесвітня пандемія стала викликом або своєрідним стрес-тестом для суспільства в цілому і для системи освіти зокрема. Перехід навчання в онлайн-режим перевірів наскільки педагоги та заклади освіти компетентні в засобах навчання, їх рівень ІТ-грамотності та уміння організувати самоосвітню діяльність. Онлайн-навчання – це, звичайно, і можливість для держави проявити мобільність та швидкість реагування на сучасні виклики: забезпечити систему методикою дистанційного навчання (найголовніша умова) та електронними інструментами. Дистанційне навчання – вимушений експеримент, який повинен стати поштовхом до аналізу, висновків, рішень, змін, нових освітніх впроваджень з перспективою забезпечення системи освіти засобами швидкого та ефективного реагування на будь-які соціальні виклики сьогодення та майбутнього. У Донецькому обласному центрі технічної творчості дітей та юнацтва розроблено Положення про дистанційне навчання.

Позашкільна освіта – особливий, неповторний світ дитинства, наповнений цікавим змістовним життям, в якому завжди тільки позитивні емоції, радість, задоволення від навчання, прагнення творити, пізнавати та рухатись вперед до своєї мрії. Під час карантину дана ланка освіти опинилась в складних умовах, які вимагали швидких неординарних, але виважених рішень та ідей. Це пов'язано з тим, що основним мінусом дистанційного навчання – є відсутність живого спілкування та можливості формувати практичні уміння та навички у дітей. У позашкільній освіті – це дві найголовніші умови, на яких базується освітній процес. Саме вони є основою процесу навчання, формування життєвих та предметних компетентностей гуртківців.

У своїй діяльності під час організації дистанційного навчання педагоги Центру керуються основними нормативними документами з позашкільної освіти

та листами МОН України щодо організації освітнього процесу в період карантину (лист МОН № 6/604-20 від 19.05.2020. «Про надання організаційно-методичних рекомендацій щодо навчання за допомогою дистанційних технологій в позашкільній освіті (додаток до листа). Відповідно до чого Заклад на початку карантинного періоду виділив основні взаємопов'язані та взаємозалежні напрямки дистанційної роботи, що в сукупності забезпечили систему роботи з ефективною організації дистанційного навчання (Схема 1).

Схема 1.

**Методичний супровід дистанційного
навчання**

Методична служба

Методика організації
дистанційних занять
гуртків за
напрямами:
художньо-
естетичним, науково-
технічним

Методика впровадження
та використання
електронних інструментів
у забезпеченні
дистанційного навчання

Забезпечення
самоосвітньої діяльності
педагогів в період
карантину, підвищення
їхньої фахової
майстерності

Виховна робота, соціальне партнерство

Завідувач відділу організаційно-масової роботи, культорганізатор

Коригува
ння
планів
виховної
роботи

Забезпече
ння
організації
дистанцій
ної
виховної
роботи під
час
карантину

Організація
онлайн
виховних
заходів,
спрямованих
на підтримку
та
згуртування
вихованців в
умовах
соціальної
ізоляції

Коригування
плану
проведення
масових
заходів з
урахуванням
карантину
протягом
навчального
року

Забезпечення
участі
вихованців в
онлайн
конкурсах

У дистанційному навчанні, як і в аудиторному, важливий зворотний зв'язок між педагогами і дітьми, що і є умовою успішного навчання. Саме тому, педагогами Закладу проводились онлайн-виставки творчих робіт дітей, здійснювались практичні та тестові завдання, залучались вихованці до участі у конкурсах, змаганнях обласного та Всеукраїнського рівнів. На це були спрямовані індивідуальні онлайн-заняття.

Важливою складовою освітнього процесу є виховна робота. У період карантину саме ця ланка позашкільної освіти стала пріоритетною. Всесвітня пандемія та пов'язана з цим соціальна адаптація вимагає від педагогів особливої уваги та допомоги дітям та їхнім батькам у попередженні стресу, запобіганню зараження вірусом Covid-19, підтримки у дітей активного життя в умовах карантину, розвиток творчості.

Цікавими стали різноманітні виховні дистанційні заходи, які висвітлювались у Facebook на сторінці «Технічна творчість». Серед них: і тематичні (до Дня захисника та захисниць України, Дня вишиванки, Дня Перемоги над нацизмом, до Дня пам'яті Героїв Крут, до Дня Соборності України, до Дня безпечного Інтернету тощо).

Запровадження дистанційного навчання стало поштовхом та можливістю для підвищення фахового рівня педагогів. Онлайн-простір відкрив великі можливості знайти для себе багато нового та цікавого, сформувати нові навички роботи в програмах, почерпнути ідеї для втілення, надихнутись цікавим досвідом колег. Під час карантину керівники гуртків нашого Закладу беруть участь у вебінарах, вчаться працювати на онлайн-платформах, рекомендованих МОН для дистанційного навчання, спрямовують свої зусилля на оволодіння навичками створення відеороликів, відеозанять та майстер-класів. Дванадцять педагогів Донецького обласного центру технічної творчості дітей та юнацтва пройшли курс навчання в зимовій сесії WEB STEM-освіта та успішно застосовують елементи STEM-освіти на гурткових заняттях.

Наразі педагоги Закладу, враховуючи досвід організації дистанційного навчання під час обласних семінарів впроваджують в практику роботи заняття з

підвищення медіаграмотності педагогів, надають методичні рекомендації щодо проведення змішаного навчання у ЗПО.

Заздалегідь підготовлені майстер-класи та матеріали для самостійного опрацювання вихованці отримують через мобільний зв'язок Viber, також у створеному акаунті на YouTube-каналі ([https:// YouTube.com](https://YouTube.com)). Записи майстер-класів можна переглянути і на сторінці Facebook «Технічна творчість» (<https://www.facebook.com/people/Технічна-Творчість/100029459016856>).

швидкий доступ до сайту Центру

<http://docttdu.net.ua>

Отже, дистанційне навчання – це можливість спробувати свої сили у новому амплу, можливість «перезавантажити» власну систему поглядів на освітній процес та залишатись «конкурентноспроможним» педагогом.

ВИСНОВКИ

Нині проблема пошуку шляхів активізації пізнавальної діяльності вихованців засобами ІКТ набуває особливої актуальності у зв'язку з розширенням інформаційного простору, що вимагає від нового покоління раціональних шляхів роботи з інформацією. Питання використання ІКТ як інструменту пізнання стає особливо важливим, оскільки здатність учнів управляти пізнавальною діяльністю і планувати способи самонавчання нині розвивається значною мірою в процесі активізації пізнавальної діяльності засобами ІКТ.

Основні результати дослідження полягають у тому, що розглянуто та охарактеризовано психолого-педагогічні передумови активізації пізнавальної діяльності вихованців закладів позашкільної освіти; визначена роль ІКТ в процесі їх пізнавальної діяльності; описано поетапне засвоєння знань, процеси сприймання, осмислення і розуміння, узагальнення, закріплення знань в учнів під час навчальної діяльності; виокремлено шляхи впровадження інформаційних технологій у навчально-пізнавальну діяльність вихованців.

Проведено аналіз ІКТ, з точки зору можливості їх використання в навчанні для активізації пізнавальної діяльності вихованців закладів позашкільної освіти.

У результаті нашого дослідження встановлено, що ІКТ мають значний потенціал для активізації пізнавальної діяльності вихованців закладів позашкільної освіти, що дозволяє педагогу удосконалювати зміст професійної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Биков В.Ю. Сучасні завдання інформатизації освіти / В.Ю. Биков //: Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 1(15). [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : http://www.rusnauka.com/10_NPE_2009/Philologia/43899.doc.htm.
2. Вишневський О. Теоретичні основи сучасної української педагогіки / О. Вишневський. Вид-во Коло, – 2006. – 326 с.
3. Гуревич Р. С. Формування освітнього інформаційного середовища для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах [монографія] / за заг. ред. доктора педагогічних наук, професора, членакореспондента НАПН України Р. С. Гуревича. – Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2015. – 425 с.
4. Гуревич Р.С. Інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі і посібник для педагогічних працівників, студентів педагогічних вищих навчальних закладів / Р.С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. - Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2002. - 116 с.
5. Жаболенко М. В. Інновації у сфері використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі / М.В. Жаболенко, Н. О. Жданова // Стратегія інноваційного розвитку системи вищої освіти в Україні: матеріали міжнародної науково-практичної конференції/ гол. ред. С.В. Смерічевська. – Донецьк: Кальміус, 2007 р. – С. 165–171.
6. Загальна характеристика навчального процесу / Чернігівський національний педагогічний університет ім. Т.Г. Шевченко [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://www.studfiles.ru/preview/5643659/>.
7. Загальні методи навчання [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://studentam.net.ua/content/view/2271/97/>.
8. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Урядовий кур'єр. 2007. – № 6. – С. 14–17.

9. Кочевой Р. А. Інформаційні технології у процесі навчання / Р.А. Кочевой // доп. учасників V Всеукр. наук.-метод. конф. Впровадження нових інформаційних технологій навчання. – Запоріжжя : ЗДІА, 2005 р. – С. 75–82.
10. Кремень В. Г. Модернізація освіти в контексті інноваційних тенденцій розвитку суспільства / В. Г. Кремень // Проблема освіти у Польщі та в Україні в контексті процесів глобалізації та євроінтеграції: Зб. матеріалів Міжн. науковопрактичної конференції. – 22-24 квітня, 2009 р. Київ-Житомир / За ред. В. Кременя, Т. Левовицького, С. Сисоєвої. – К. : КІМ, 2009. – 800 с. – С. 24–36.
11. Козяр М.М. Віртуальний університет : навч.-метод. посіб. / [М.М. Козяр, О.Б. Зачко, Т.Є. Рак]. – Львів: Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, 2009. – 168 с.
12. Малєєва Т. Книга і комп'ютер в інформаційному суспільстві: сучасне і майбутнє [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу <http://www.chl.kiev.ua/default.aspx?id=3563>.
13. Маргуліс Е. Д. Психолого-педагогічні основи комп'ютеризації навчання / Е. Д. Маргуліс. – К., 1987. – 78 с.
14. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної дисципліни учнів [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <https://goo.gl/S5c6Ev>
15. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 18 липня 2001. – № 29. – С. 4–6.
16. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 36 / Редкод. І.А. Зязюн (голова) та ін. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2013. – 517 с.
17. Радул В. В. Соціальна зрілість особистості вчителя: фактори формування / В. В. Радул. – К. Вища шк., 2008. – 240 с.
18. Роберт І. Сучасні інформаційні технології в освіті / І. Роберт / Школа-Пресс. – 2004. – С. 85–98.
19. Чайка В.М. Основи дидактики / В.М. Чайка. – Київ : Академвидав, 2011. – 238 с.